

leden van geheime genootschappen onder de leiding van een politiek messias, speelbal van het internationaal communisme. Voorbeelden: het Kibangisme, de Mau-Mau (en later) het Mulelisme. Maar het bleken halve waarheden met keerzijden.

Jos en Edmond Janssen uitten de gerechtigde vrees van hun klasse, simplistisch als de tekenstrips van Kuifje. In een afgeronde poging weer waar. Maar hermetisch gesloten voor universele denkpatronen.

Nochtans hadden de broers het boekje *Bantoe Filosofie* van hun generatiegenoot Placide Tempels moeten kennen. Het bewees dat het zogenaamde bijgeloof van de Afrikaan steunde op een geordende levensvisie. Met een westerse logica is de bantoe niet te bewegen. Wij moeten hem onze levensstijl niet opdringen. Pater Tempels werd voor deze

zienswijze destijds verketterd, maar inmiddels is zijn boek onontbeerlijk geworden in elke Afrikaanse bibliotheek.

In 1955 woei de wind al uit een andere hoek. Er werd gezegd: 'Eindelijk eens een actueel Kongo-stuk op de Vlaamse planken.' Men vond dat wij ook op dat punt bij de Nederlanders ten achter stonden. Nu zouden we dat verzuim inhalen. Maar jammer genoeg kwam *Terug naar de bron* veel te laat. En bovendien op een ongelegen moment. Na de première voerde directeur De Ruyter een lang gesprek met iemand aan de telefoon, waarna het stuk zonder pardon van het repertoire verdween.

De voorbereidingen van *Terug naar de bron* hadden een zestal weken in beslag genomen. Veel van die tijd werd in de bibliotheken van de missies doorgebracht. Verschillende

Kongo-reizigers werden gehoord. Vrij snel was er een inzicht gegroeid om terzake een duidelijk standpunt in te nemen. Dat klopte uiteindelijk geenszins met de visie van de twee schrijvers. Wat wisten wij van de Kongo? Op school was men beknopt over de kolonie. De kranten hielden ons eveneens opzettelijk dom. (...) Wij gingen als jongetjes van tien kijken naar zwarte Jef die op de Vogelmarkt te Antwerpen omwille van zijn huidskleur een attractie was. Er liep ook nog een blindgeslagen Amerikaanse bokser te bedelen in de sandwichbars aan het Centraal Station. Ziedaar de samenvatting van onze Afrikaanse kennis.

Gelukkig was er iets meer. De stem van het volk. De man in de straat. Door het opvangen van flarden van gesprekken kon je weten dat hij raadde wat er gebeurde. Dat hij het noot

INFORMANT BE GRANTED PROTECTION AND EVACUATED OUT OF RWANDA. THIS HQ DOES NOT HAVE PREVIOUS U

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA

leidde tot ingrijpende veranderingen. Om die reden eindigt ze nu haar eerste uitzending met een groot engagement tegenover het publiek. Voor het verloop van het stuk is het nodig dat ze al tijdens de uitzending een evolutie doormaakt. Dat was voordien niet het geval.

Een van de grote moeilijkheden van het stuk is ook dat Bee Bee Bee geen heldin is. Tijdens de voorbereidingen hebben we veel over Brechts *De heilige Johanna van de slachthuizen* gepraat. Bee Bee Bee is een beetje een heilige Johanna van de media: iemand met

grote kwaliteiten die samen met de toeschouwer hetzelfde traject aflegt dat wij met Rwanda hebben afgelegd. Maar wij vinden onszelf geen helden en we koesteren weinig hoop dat we wat kunnen veranderen, misschien minder nog dan Bee Bee Bee, want zij voert haar strijd niet in een onbeduidend 'minderheidsmedium' als het theater, maar in de tempel van het spectaculaire zelf, in de ultieme 'doos-van-illusies'. Wat ze doet, doet ze met al haar kwaliteiten en al haar gebreken. In de filosofische betekenis van het woord zit er zeker een stuk idealisme in Bee Bee Bee, net zoals in Johanna in >>

37

DA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

TOMORROW MORNING IN ORDER TO ENSURE THAT THIS INDIVIDUAL IS CONSCIOUS OF ALL PARAMETERS OF HI

RECHT OP RECHT

PETER VERLINDEN over de geloofwaardigheid van het Rwanda Tribunaal. De internationale rechtspraak na 'Rwanda 1994'.

Bijna zeven jaar na de Rwandese tragedie, waarbij zeker één miljoen burgers vermoord zijn, hebben de slachtoffers noch de daders gekregen waar zij recht op hebben: correcte processen. Wat écht gebeurd is in de '100 dagen' van 6 april tot 9 juli 1994 tussen de moord op president majoor Juvénal Habyarimana en de inname van de hoofdstad Kigali door het Rwandees Patriottisch Front (verder RPF) van generaal Paul Kagame, blijft moeilijk achterhalen. Een eerlijke rechtspraak vooronderstelt echter dat bij het zoeken naar de waarheid verder gekeken wordt dan de gebeurtenissen van 1994. Relevant zijn zeker de inval van het Patriottisch Front in Noord-Rwanda vanuit Oeganda op 1 oktober 1990, en vroeger nog de bloedige overgang naar de onafhankelijkheid in de periode 1959 tot 1962 én de opflakkerende strijd de jaren zestig. Minstens even belangrijk voor het onderzoek zijn de harde repressie in het Rwandese binnenland na 1994, en

